

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,
pateikta 2016 m. gegužės 12 d.¹

Byla C-555/14

**IOS Finance EFC SA
prieš
Servicio Murciano de Salud**

(Juzgado Contencioso-Administrativo No. 6, Mursia (Mursijos administracinių bylų teismas Nr. 6, Ispanija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Direktivos 2000/35/EB ir 2011/7/ES — Pavėluotas mokėjimas komerciniuose sandoriuose — Įmonių ir valdžios institucijų sandoriai — Nesąžiningos sutarties sąlygos ir praktika“

1. Pagal Pavėluotų mokėjimų direktyvą² valstybės narės turi numatyti, kad sutarties sąlyga arba praktika, susijusi su mokėjimo diena arba laikotarpiu, delspinigių už pavėluotą mokėjimą palūkanų norma ar išieškojimo išlaidų kompensavimu, yra nevykdytina arba iš jos kyla reikalavimas kompensuoti nuostolius, jei ji yra labai nesąžininga kreditoriaus atžvilgiu. Tuo tikslu numatoma, kad labai nesąžininga sutarties sąlyga arba praktika, be kita ko, yra ta, dėl kurios negalimas delspinigių už pavėluotą mokėjimą arba išieškojimo išlaidų atlyginimo nustatymas. Valstybės narės taip pat privalo užtikrinti, kad vykdant komercinius sandorius, kai skolininkas yra viešosios valdžios institucija, kreditorius turėtų teisę, nereikalaujant priminimo, gauti teisės aktuose nustatytus delspinigius už pavėluotą mokėjimą.

2. Ispanijoje *Real Decreto ley 8/2013, de 28 de junio, de medidas urgentes contra la morosidad de las administraciones públicas y de apoyo a entidades locales con problemas financieros* (2013 m. birželio 28 d. Karaliaus dekretas įstatymas Nr. 8/2013 dėl skubių priemonių, kurios padeda išvengti viešosios administracijos institucijų vėlavimo atliekant mokėjimus ir dėl pagalbos su finansinėmis problemomis susiduriančioms vietos valdžios įstaigoms; toliau – Įstatymas Nr. 8/2013) numatytas išskirtinis finansavimo mechanizmas, pagal kurį įmonės, turinčios reikalavimų negalinčioms atsiskaityti valdžios institucijoms, galėtų atsisakyti palūkanų, teismo išlaidų ir išieškojimo išlaidų, jeigu nedelsiant būtų išmokama pagrindinė skolos suma. Tai reiškia, kad panaikinama prievolė sumokėti visą skolos sumą, o jeigu dėl skolos grąžinimo kreiptasi į teismą, teismo procesas baigiamas.

3. Faktoringo įmonė perėmė kelis nepatenkintus tiekėjų reikalavimus regioninei sveikatos priežiūros institucijai Ispanijoje ir dėl šių reikalavimų kartu su reikalavimais sumokėti palūkanas ir išieškojimo išlaidas kreipėsi į Ispanijos teismus. Vėliau ji prisijungė prie išskirtinio finansavimo mechanizmo ir susigrąžino (beveik) visą pagrindinę skolos sumą. Tačiau paskui įmonė pareiškė dar vieną ieškinį dėl delspinigių ir išieškojimo išlaidų atlyginimo nenustatymo, nes tai, jos nuomone, prieštarauja Pavėluotų mokėjimų direktyvai.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — Dabar – 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/7/ES dėl kovos su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius (OL L 48, p. 1), kuria 2000 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/35/EB dėl kovos su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose (OL L 200, p. 35; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 226) buvo iš dalies pakeista ir išdėstyta nauja redakcija.

4. Siekdamas nustatyti, ar toks argumentas pagrįstas, *Juzgado Contencioso-Administrativo No. 6, Mursia* (Mursijos administracinių bylų teismas Nr. 6) prašo priimti prejudicinį sprendimą dėl minėtos direktyvos išaiškinimo. Komisija taip pat kelia klausimą, ar reikalavimams pagrindinėje byloje *ratione temporis* taikytina galiojanti Pavėluotų mokėjimų direktyvos redakcija (Direktyva 2011/7), ar jos pirmakė (Direktyva 2000/35).

Teisinis pagrindas

Direktyva 2000/35

5. Direktyva 2000/35 taikoma „visiems mokėjimams, padarytiems kaip komercinių sandorių apmokėjimas“ (1 straipsnis), kurie yra „sandoriai tarp įmonių arba įmonių ir valstybės valdymo institucijų, kurių pagrindu už atlygį turi būti perduotos prekės ar suteiktos paslaugos“ (2 straipsnio 1 dalis).

6. 3 straipsnyje pirmiausia numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad:

- a) delspinigiai pagal d punktą tampa mokėtini nuo dienos, einančios po mokėjimo dienos arba mokėjimo termino pabaigos, nustatytų sutartyje;
- b) jei sutartyje mokėjimo diena ar terminas yra nenustatyti, delspinigiai tampa mokėtini automatiškai, nereikalaujant priminimo:
 - i) per 30 dienų, einančių po dienos, kai skolininkas gauna sąskaitą ar kitą lygiavertį reikalavimą apmokėti; arba

<...>;

c) kreditorius turi teisę į delspinigius tiek, kiek:

- i) jis įvykdė savo sutartines ir teises prievoleles ir
- ii) jis laiku negavo jam priklausančios sumos, jei pavėluota dėl skolininko kaltės;

d) delspinigių („įstatymu nustatyta norma“), kuriuos skolininkas privalo sumokėti, dydis yra palūkanų normos (orientacinė norma), kurią Europos Centrinis Bankas taiko savo vėliausiai refinansavimo operacijai, vykdomai prieš atitinkamo pusmečio pirmąją kalendorinę dieną, ne mažiau kaip septynių procento punktų („marža“) suma, jei sutartis nenumato ko kita. <...>;

e) jei dėl mokėjimo termino praleidimo yra kaltas skolininkas, kreditorius turi teisę reikalauti iš skolininko pagrįstos kompensacijos už visas jo turėtas išieškojimo išlaidas, susijusias su jo pavėluotu mokėjimu. Šios išieškojimo išlaidos skolos atžvilgiu turi būti pagrįstos skaidrumo ir proporcingumo principais. Gerbdamos aukščiau minėtus principus, valstybės narės skirtingo dydžio skoloms gali nustatyti skirtingas maksimalias išieškojimo išlaidų sumas.

<...>

3. Valstybės narės turi numatyti, kad susitarimas dėl mokėjimo dienos ar dėl pavėluoto mokėjimo pasekmių, neatitinkantis šio straipsnio 1 dalies b–d punktų ir 2 dalies nuostatų, negali būti priverstinai vykdomas, taip pat iš jo negali kilti reikalavimas kompensuoti nuostolius, jei įvertinus visas aplinkybes, įskaitant gerą komercinę praktiką ir produkto pobūdį, tai yra labai neteisinga kreditoriaus atžvilgiu. Nustatant, ar susitarimas yra labai neteisingas kreditoriaus atžvilgiu, bus, *inter alia*, atsižvelgta į tai, ar skolininkas turi objektyvią priežastį nukrypti nuo 1 dalies b–d punktų ir 2 dalies nuostatų. Jei nusprendžiama, kad toks susitarimas yra labai neteisingas, taikomos įstatymu nustatytos sąlygos, išskyrus tuos atvejus, kai nacionalinis teismas nusprendžia, jog būtų teisinga taikyti kitokias sąlygas.

4. Valstybės narės užtikrina, kad tenkinant kreditorių ir konkurentų interesus yra tinkamų ir veiksmingų priemonių užkirsti kelią nuolat taikomoms labai neteisingoms sąlygoms, kaip apibūdinta 3 dalyje.

<...>“

7. Pagal 6 straipsnį valstybės narės turėjo perkelti direktyvą į nacionalinę teisę iki 2002 m. rugpjūčio 8 d., bet galėjo palikti galioti senas arba priimti naujas nuostatas, kurios kreditoriui būtų palankesnės negu nuostatos, būtinos, kad būtų laikomasi šios direktyvos, netaikant jos pirmiausia sutartims, kurios buvo sudarytos iki 2002 m. rugpjūčio 8 d.

Direktyva 2011/7

8. 1 straipsnyje numatyta:

„1. Šios direktyvos tikslas – kovoti su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius, siekiant užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą ir taip didinti įmonių, visų pirma MVĮ, konkurencingumą.

2. Ši direktyva taikoma visiems mokėjimams, kuriais atlyginama už komercinius sandorius.

3. Valstybės narės gali netaikyti šios direktyvos nuostatų skoloms, kurioms taikoma prieš skolininką pradėta bankroto procedūra, įskaitant skolos restruktūrizavimo procedūrą.“

9. 2 straipsnio 1 dalyje „komerciniai sandoriai“ apibrėžiami panašiai kaip Direktyvos 2000/35 2 straipsnio 1 dalyje.

10. 4 straipsnis susijęs su įmonių ir viešosios valdžios institucijų sandoriais. 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vykdant komercinius sandorius, kai skolininkas yra viešosios valdžios institucija, kreditorius, pasibaigus 3, 4 arba 6 dalyse nustatytam laikotarpiui, turėtų teisę, nereikalaujant priminimo, gauti teisės aktuose nustatytus delspinigius už pavėluotą mokėjimą, jei įvykdomi šie reikalavimai:

- a) kreditorius įvykdė savo sutartines ir teises pareigas; ir
- b) kreditorius laiku negavo jam priklausančios sumos, išskyrus atvejį, kai skolininkas nėra atsakingas už vėlavimą.“

11. 4 straipsnio 3, 4 ir 6 dalyse nustatytas mokėjimo laikotarpis nuo 30 iki – tam tikromis aplinkybėmis – 60 dienų.

12. 6 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad tokiu atveju, jei delspinigiai už pavėluotą mokėjimą, atliekamą pagal komercinį sandorį, tampa mokėtini pagal 3 arba 4 straipsnį, kreditorius turėtų teisę gauti iš skolininko ne mažesnę kaip nustatytą 40 EUR sumą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad 1 dalyje nurodyta nustatyta suma būtų mokėtina nereikalaujant priminimo, kompensuojant kreditoriaus išieškojimo išlaidas.

3. Be 1 dalyje nurodytos nustatytos sumos kreditorius turi teisę reikalauti iš skolininko pagrįstos kompensacijos už visas išieškojimo išlaidas, viršijančias tą nustatytą sumą ir susijusias su skolininko pavėluotu mokėjimu. Šios išlaidos, *inter alia*, galėtų apimti išlaidas, patirtas naudojantis advokato ar skolų išieškojimo įmonės paslaugomis.“

13. 7 straipsnyje pirmiausia numatyta:

„1. Valstybės narės numato, kad sutarties sąlyga arba praktika, susijusi su mokėjimo diena arba laikotarpiu, delspinigių už pavėluotą mokėjimą palūkanų norma ar išieškojimo išlaidų kompensavimu[,] yra nevykdytina arba iš jos kyla reikalavimas kompensuoti nuostolius, jei ji yra labai nesąžininga kreditoriaus atžvilgiu. Nustatant, ar sutarties sąlyga arba praktika yra labai nesąžininga kreditoriaus atžvilgiu, kaip apibrėžta pirmoje pastraipoje, atsižvelgiama į visas konkrečius atvejo aplinkybes, įskaitant:

- a) labai didelį nukrypimą nuo gerosios komercinės praktikos, pažeidžiant sąžiningumo ir sąžiningo elgesio principus;
- b) produkto arba paslaugos pobūdį; ir
- c) tai, ar skolininkas turi objektyvią priežastį nukrypti nuo teisės aktuose nustatytų delspinigių už pavėluotą mokėjimą palūkanų normos, mokėjimo laikotarpio <...> arba nuo nustatytos sumos <...>.

2. Taikant 1 dalį, sutarties sąlyga arba praktika, dėl kurios negalimas delspinigių už pavėluotą mokėjimą nustatymas, laikoma labai nesąžininga.

3. Taikant 1 dalį preziumuojama, kad sutarties sąlyga arba praktika, dėl kurios negalimas 6 straipsnyje nurodytas išieškojimo išlaidų kompensavimas, yra labai nesąžininga.

<...>“

14. 12 straipsnyje pirmiausia numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad 1–8 ir 10 straipsnių būtų laikomasi ne vėliau kaip nuo 2013 m. kovo 16 d. <...>

<...>

3. Valstybės narės gali palikti galioti nuostatas arba priimti naujas nuostatas, kurios kreditoriui būtų palankesnės negu nuostatos, būtinos, kad būtų laikomasi šios direktyvos.

4. Perkeldamos šią direktyvą į nacionalinę teisę, valstybės narės nusprendžia, ar jos netaikyti anksčiau nei 2013 m. kovo 16 d. sudarytoms sutartims.“

15. 13 straipsnyje pirmiausia numatyta:

„Direktyva 2000/35/EB panaikinama nuo 2013 m. kovo 16 d., nedarant poveikio valstybių narių pareigoms, susijusioms su direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę ir jos taikymo pradžios terminais. Vis dėlto ji ir toliau taikoma iki tos dienos sudarytoms sutartims, kurioms pagal 12 straipsnio 4 dalį ši direktyva netaikoma.

<...>“

Ispanijos teisė

16. Į Ispanijos teisę Direktyva 2000/35 perkelta *Ley 3/2004, de 29 de diciembre, por la que se establecen medidas de lucha contra la morosidad en las operaciones comerciales* (2004 m. gruodžio 29 d. Įstatymas Nr. 3/2004 dėl priemonių, skirtų kovai su vėlavimu atlikti mokėjimus, susijusius su komerciniais sandoriais; toliau – Įstatymas Nr. 3/2004). Tas įstatymas taikomas sutartims, sudarytoms po 2002 m. rugpjūčio 8 d.

17. Direktyva 2011/7 perkelta į nacionalinę teisę *Real Decreto ley 4/2013, de 22 de febrero, de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo* (2013 m. vasario 22 d. Karaliaus dekretas įstatymas Nr. 4/2013 dėl paramos verslininkams, ekonomikos augimo skatinimo ir darbo vietų kūrimo; toliau – Įstatymas Nr. 4/2013)³, kurio 33 straipsniu iš dalies keičiamas Įstatymas Nr. 3/2004. Įstatymo Nr. 3/2004 9 straipsnio 1 dalyje pirmiausia nustatyta:

„Sąlygos, dėl kurių susitarė šalys ir kurios susijusios su mokėjimo terminu arba dėl vėlavimo atlikti mokėjimą kylančiomis pasekmėmis, ir kuriomis nukrypstama nuo mokėjimo termino ar nuo teisės aktuose numatytų palūkanų, yra niekinės <...> Taip pat niekinėmis laikomos sąlygos, kurios neatitinka 6 straipsnyje nurodytų reikalavimų, taikomų siekiant, kad būtų skaičiuojami delspinigiai, jeigu dėl tokių sąlygų padaroma žala kreditoriui, atsižvelgiant į visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, be kita ko, į prekės ar paslaugos pobūdį, į tai, ar skolininkas suteikia papildomų garantijų, ir į nusistovėjusią komercinę praktiką. Nesąžiningomis laikomos sąlygos, pagal kurias atmetama teisė į <...> išieškojimo išlaidų padengimą.

<...>

Siekiant nustatyti, ar sąlyga arba praktika yra nesąžininga kreditoriaus atžvilgiu, be kita ko, atsižvelgiama į tai, ar skolininkas gali nurodyti objektyvią priežastį, kuri pateisintų <...> mokėjimo termino nesilaikymą ir <...> teisės aktuose nurodytų delspinigių nemokėjimą; atsižvelgiama į prekės ar paslaugos pobūdį arba labai didelį nukrypimą nuo gerosios komercinės praktikos, pažeidžiant sąžiningumo ir sąžiningo elgesio principus.

Be to, siekiant nustatyti, ar sąlyga arba praktika yra nesąžininga, atsižvelgiant į visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, reikia nustatyti, ar [tokia sąlyga arba praktika] iš esmės siekiama suteikti skolininkui papildomo likvidumo kreditoriaus sąskaita arba ar rangovas nustato savo tiekėjams arba subrangovams pareigą laikytis mokėjimo sąlygų, kurios negali būti pateisintos pačiam rangovui taikomomis sąlygomis ar kitais objektyviais pagrindais.“⁴

3 — Bent jau taip nurodyta nutartyje pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Rašytinėse pastabose Ispanijos vyriausybė teigia, jog į nacionalinę teisę perkelta *Ley 11/2013, de 26 de julio, de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo* (2013 d. birželio 26 d. Įstatymas Nr. 11/2013 dėl paramos verslininkams, ekonomikos augimo skatinimo ir darbo vietų kūrimo). Šio aspekto nenagrinėsiu.

4 — Nutartyje pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad ta dalis iš dalies pakeista *Ley 17/2014, de 30 de septiembre, por la que se adoptan medidas urgentes en materia de refinanciación y reestructuración de deuda empresarial* (2014 m. rugsėjo 30 d. Įstatymas Nr. 17/2014 dėl skubių priemonių įmonių skoloms refinansuoti ir restruktūrizuoti). Tačiau nepaaiškinta, kaip ji iš dalies pakeista.

18. Kiek tai susiję su iki Įstatymo Nr. 4/2013 įsigaliojimo sudarytomis sutartimis, minėto įstatymo 3-iojoje pereinamojo laikotarpio nuostatoje numatyta:

„[Įstatymas Nr. 3/2004] su padarytais paskutiniais pakeitimais vienus metus nuo jo įsigaliojimo taikomas visoms sutartims, įskaitant anksčiau sudarytas sutartis.“

19. Įstatymu Nr. 8/2013⁵ numatytas trečiasis, paskutinis, išskirtinio finansavimo mechanizmo, pradėto įgyvendinti ir toliau įgyvendinamo dviem ankstesniais įstatymais, etapas, susijęs, be kita ko, su Mursijos regiono autonominės bendruomenės (*Comunidad Autónoma de la Región de Murcia*) tiekėjų mokėjimais. Pagal tą mechanizmą tiekėjai sutiko atsisakyti skolos dalies administracinei institucijai vėluojant atlikti mokėjimą, jei nedelsiant sumokama pagrindinė skolos suma⁶.

20. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, jog to įstatymo tikslas – sukurti trumpalaikes, išskirtines ir skubias priemones siekiant padėti sumažinti ir panaikinti pavėluotą administracinių valdžios institucijų mokėjimą, kad vėliau būtų pradėtos taikyti struktūrinės priemonės siekiant įgyvendinti biudžeto stabilumo ir finansinio tvarumo tikslus.

21. To įstatymo 6 straipsnyje „Laiku neįvykdytų mokėjimo prievolių įvykdymo padariniai“ nustatyta:

„Atsiskaičius su tiekėju išnyksta atitinkamai autonominio regiono ar vietos valdžios institucijos jam turėta grąžinti skola, kurią sudaro pagrindinė suma, palūkanos, teismo išlaidos ir bet kokios kitos papildomos išlaidos.“

Faktinės aplinkybės, procesas ir pateikti klausimai

22. 2008–2013 m. keli tiekėjai sveikatos priežiūros sektoriuje tiekė prekes ir teikė paslaugas medicinos įstaigoms, priklausančioms *Servicio Murciano de Salud* (Mursijos sveikatos priežiūros tarnyba, toliau – Sveikatos priežiūros tarnyba), o šios iki nurodyto termino neapmokėjo sąskaitų.

23. *IOS Finance EFC S.A.* įsigijo iš tiekėjų tam tikrų buhalterinių įsiskolinimų, susijusių su neapmokėtomis sąskaitomis⁷. 2013 m. rugsėjo mėn. ji pareikalavo, kad Sveikatos priežiūros tarnyba sumokėtų 2 780 463,37 EUR, t. y. neapmokėtose sąskaitose, pagal kurias kylantys reikalavimai jai buvo perleisti, nurodytą sumą, 165 164,24 EUR delspinigių, susidariusių dėl iki 2013 m. rugsėjo 2 d. neapmokėtų sąskaitų ir skaičiuotinių toliau, ir 14 256,35 EUR sumą, skirtą išieškojimo išlaidoms atlyginti. Sveikatos priežiūros tarnyba šių sumų nesumokėjo.

24. 2013 m. gruodžio mėn. *IOS Finance* pranešė, kad ketina pareikšti administracinį ieškinį dėl numanomo atsisakymo patenkinti jos prašymą grąžinti skolas. Tačiau vėliau ji prisijungė prie išskirtinio finansavimo mechanizmo, skirto atsiskaityti su Mursijos regiono autonominės bendruomenės tiekėjais, ir tapo 2 kategorijos kreditore 3 kategorijos skolai, kaip numatyta Įstatyme Nr. 8/2013, su pagal minėtą teisės aktą kylančiomis pasekmėmis. Iš reikalaujamos grąžinti pagrindinės sumos *IOS Finance* pagal minėtą mechanizmą išmokėta 2 765 621,79 EUR. Tačiau jai nebuvo sumokėti delspinigiai už pavėluotą mokėjimą ir nebuvo atlygintos išieškojimo išlaidos.

25. 2014 m. gegužės mėn. *IOS Finance* pareiškė *Juzgado Contencioso-Administrativo No. 6, Murcia* (Mursijos administracinių bylų teismas Nr. 6) ieškinį, kuriuo pareikalavo sumokėti 272 771,03 EUR delspinigių už pavėluotą mokėjimą ir atlyginti 14 256,35 EUR išieškojimo išlaidų.

5 — Cituojamas šios išvados 2 punkte.

6 — Teismo posėdyje paminėta, kad galimybės naudotis mechanizmu nebėra, galutinė data, kada buvo galima prisijungti – 2013 m. gruodžio 31 d.

7 — Nors nutartyje pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą skolų perleidimo data (-os) nenurodyta (-os), atsakydamas į klausimą teismo posėdyje *IOS Finance* atstovas nurodė, jog įmonė įsigijo skolų prieš sukuriant refinansavimo planą pagal Įstatymą Nr. 8/2013.

26. *IOS Finance* teigimu: a) teisės gauti delspinigius už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų kompensaciją negalima atsisakyti, ji atsiranda įstatymų nustatyta tvarka, praleidus mokėjimo terminą ir administracinei valdžios institucijai nesumokėjus pagrindinės skolos sumos; b) Įstatymas Nr. 8/2013 nesuderinamas su Sąjungos teise, nes jame numatyta, kad sumokėjus pagrindinę skolos sumą palūkanos, teismo išlaidos ir kitos papildomos išlaidos išnyksta; c) Pavėluotų mokėjimų direktyva taikoma tiesiogiai, nes joje nustatyta, jog sutarčių sąlygos ir praktika, dėl kurios negalimas delspinigių už pavėluotą mokėjimą nustatymas ir išieškojimo išlaidų kompensavimas, laikoma labai nesąžininga.

27. Sveikatos priežiūros tarnyba tvirtina, kad naudojimasis išskirtiniu atsiskaitymo su tiekėjais mechanizmu yra savanoriškas, o teisės reikalauti sumokėti delspinigius už pavėluotą mokėjimą ir padengti išieškojimo išlaidas negalima atsisakyti dar nesusidarius skolai – tai galima padaryti tik tokiai skolai susidarius ir jos nepadengus.

28. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl taikytinos Sąjungos teisės aiškinimo ir taikomos Ispanijos teisės suderinamumo su ja. Todėl jis pateikė šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą:

„Atsižvelgiant į [Direktyvos 2011/7] 4 straipsnio 1 dalį, 6 straipsnį, 7 straipsnio 2 ir 3 dalis:

Ar [Direktyvos 2011/7] 7 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad valstybė narė negali numatyti, jog pagrindinė skolos suma gali būti gražinama tik jeigu atsisakoma reikalavimo sumokėti delspinigius už pavėluotą mokėjimą?

Ar [Direktyvos 2011/7] 7 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad valstybė narė negali numatyti, jog pagrindinė skolos suma gali būti gražinama, tik jeigu atsisakoma reikalavimo padengti išieškojimo išlaidas?

Jeigu į du pirmesnius klausimus būtų atsakyta teigiamai, ar skolininkas, kuris yra perkančioji organizacija[,] gali remtis laisva šalių valia, kad galėtų nevykdyti įsipareigojimo mokėti delspinigius už pavėluotą mokėjimą ir padengti išieškojimo išlaidas?“

29. Rašytines pastabas pateikė *IOS Finance*, Ispanijos ir Vokietijos vyriausybės ir Europos Komisija. Teismo posėdyje, kuris vyko 2016 m. kovo 2 d., pastabas žodžiu pateikė *IOS Finance*, Ispanijos vyriausybė ir Komisija.

Vertinimas

Preliminari pastaba

30. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimuose, atrodo, vadovaujamasi prielaida, jog teisės aktas, *ratione temporis* taikytinas faktinėms aplinkybėms pagrindinėje byloje, yra Direktyva 2011/7, rašytinėse pastabose Komisija nurodo, kad padėtis gali būti ne tokia paprasta.

31. Komisija pažymi, jog pagal Direktyvos 2011/7 12 straipsnio 4 dalį ją perkeldamos valstybės narės gali netaikyti jos iki 2013 m. kovo 16 d. sudarytoms sutartims. Toliau ji pabrėžia, jog Įstatymu Nr. 4/2013 nustatyta pereinamojo laikotarpio nuostata, kad „vienus metus nuo [šio] dekreto įstatymo įsigaliojimo“ Įstatymas Nr. 3/2004 „taikomas visoms sutartims, įskaitant anksčiau sudarytas sutartis“. Iš to matyti, kad Ispanijos teisės aktų leidėjas nusprendė netaikyti Direktyvos 2011/7 sutartims, sudarytoms iki Įstatymo Nr. 4/2013 įsigaliojimo datos, t. y. iki 2014 m. vasario 24 d. Tad toms sutartims ir toliau taikytina Direktyva 2000/35.

32. Nenagrinėsiu klausimo dėl minėtos pereinamojo laikotarpio nuostatos reikšmės arba jos taikymo pagrindinėje byloje nagrinėjamiems sutartims. Tai turėtų daryti tik nacionalinis teismas. Tačiau pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką tai, kad nacionalinis teismas formaliai pateikė prejudicinį klausimą, remdamasis tam tikromis Sąjungos teisės nuostatomis, netrukdo Teisingumo Teismui pateikti nacionaliniam teismui išsamaus aiškinimo, kuris gali būti naudingas sprendimui šio teismo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar jis apie tai užsimena savo pateiktuose klausimuose. Taigi tokiu atveju būtent Teisingumo Teismas iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos, pirmiausia remdamasis nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagrindais, turi išskirti Sąjungos teisės aspektus, kuriuos reikia išaiškinti atsižvelgiant į ginčo dalyką⁸.

33. Atsižvelgdama į tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus nagrinėsiu iš eilės ir pagal Direktyvą 2000/35, ir pagal Direktyvą 2011/7.

Pirmasis ir antrasis klausimai

34. Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos nagrinėsiu kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Sąjungos teisės aktai dėl pavėluoto komercinių skolų sumokėjimo turėtų būti aiškinami taip, kad draudžiama priimti nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos a) kreditorius turi teisę dalyvauti „pagreitinto“ pagrindinės sutartyje nustatytos skolos sumos sumokėjimo sistemoje, jeigu jis įvykdė savo sutartinius įsipareigojimus ir atsisako teisės į delspinigius už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų atlyginimą; b) kreditorius gali atsisakyti dalyvauti tokioje sistemoje ir pasilikti teisę į delspinigius ir atlyginimą, nors tikėtina, kad jam teks gerokai ilgiau laukti apmokėjimo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teikia klausimus pirmiausia dėl nuostatų dėl labai nesąžiningų sutarčių sąlygų arba praktikos, išdėstytų Direktyvos 2011/7 7 straipsnio 2 ir 3 dalyse.

Direktyva 2000/35

35. Direktyva 2000/35 priimta siekiant kovoti su „dėl per ilgų mokėjimo terminų bei pavėluotų mokėjimų verslui“ tenkančia „didele administracine bei finansine našta“⁹. 12 konstatuojamojoje dalyje nurodyta: „Veikdamos atskirai, valstybės narės negali pakankamai gerai kovoti su pavėluotais mokėjimais, todėl tai galėtų geriau padaryti Bendrija. Ši direktyva taikoma tik tai sričiai, kuri yra būtina šiam tikslui pasiekti, todėl visa ši direktyva atitinka Sutarties 5 straipsnyje nustatytų subsidiarumo ir proporcingumo principų reikalavimus.“ Pagal 16 konstatuojamąją dalį: „Pavėluotas mokėjimas – tai sutarties pažeidimas, kuris daugumoje valstybių narių skolininkams yra finansiškai patrauklus dėl mažų delspinigių normų ir / ar lėtos žalos atlyginimo procedūros.“ Toliau 19 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „direktyva turėtų uždrausti piktnaudžiauti sutarties laisve kreditoriaus nenaudai“.

36. Svarbu iš karto pabrėžti, kad Direktyvos 2000/35 taikymo sritis ribota. Byloje *Caffaro* Teisingumo Teismas nusprendė, kad direktyva turi būti aiškinama atsižvelgiant į jos tikslą ir ja įtvirtintą sistemą¹⁰. Toliau konstatuojama, kad direktyva „tik siekiama tam tikra apimtimi suderinti tam tikras mokėjimo taisykles ir praktiką valstybėse narėse kovojant su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose“ ir kad ji „nustato tik tam tikras specialias normas, skirtas tokiems pavėluotiems mokėjimams, t. y. delspinigiai esant pavėluotam mokėjimui <...>, teisės į nuosavybę išlaikymas <...> ir išieškojimo

8 — Žr., be kita ko, 2015 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Stadt Landau in der Pfalz*, C-115/14, EU:C:2015:760, 46 punktą.

9 — 7 konstatuojamoji dalis.

10 — 2008 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Caffaro*, C-265/07, EU:C:2008:496, 14 punktas.

procedūros neužginčytų reikalavimų atveju¹¹. Savo išvadoje toje byloje generalinė advokatė V. Trstenjak pažymėjo, kad direktyva – tik „minimalaus derinimo priemonė“¹². Kitaip tariant, direktyvos nederėtų aiškinti taip, kad ja siekiama suderinti visus valstybių narių teisės aktų aspektus, susijusius su pavėluotu skolų apmokėjimu komerciniuose sandoriuose¹³.

37. Toliau išsamiau nagrinėsiu suderinimą, kurio siekta direktyva, atsižvelgdama į pateiktus du pirmuosius klausimus.

38. Pagal Direktyvos 2000/35 3 straipsnio 1 dalį kreditoriams suteikiamos įvairios teisės siekiant juos apsaugoti nuo pavėluoto mokėjimo. Pirmiausia nurodoma data, nuo kurios delspinigiai tampa mokėtini¹⁴, ir palūkanų norma, pagal kurią skolininkas turi mokėti už pavėluotą mokėjimą¹⁵. Delspinigiai mokėtini, tik jeigu kreditorius įvykdė savo sutartines ir teises prievoles ir laiku negavo jam priklausančios sumos, jei pavėluota dėl skolininko kaltės¹⁶. Pagal direktyvą kreditoriui taip pat suteikiama teisė reikalauti iš skolininko pagrįstos kompensacijos už visas jo patirtas išieškojimo išlaidas, susijusias su jo pavėluotu mokėjimu (jei pavėluota dėl skolininko kaltės)¹⁷. Tos išieškojimo išlaidos nagrinėjamos skolos atžvilgiu turi būti pagrįstos skaidrumo ir proporcingumo principais ir, gerbdamos minėtus principus, valstybės narės skirtingo dydžio skoloms gali nustatyti skirtingas maksimalias išieškojimo išlaidų sumas. 3 straipsnio 2 dalyje nurodyta data, nuo kurios mokėtini delspinigiai, ir jų norma tam tikrais atvejais¹⁸.

39. 3 straipsnio 1 dalyje nustatytos teisės, susijusios su delspinigių mokėjimo data ir mokėtinų delspinigių norma, buvo taikomos, tik jeigu sutartyje nebuvo numatyta kitaip. 3 straipsnio 3 dalimi numatant su labai nesąžiningomis sutarties sąlygomis susijusias nuostatas užpildyta antraip galėjusi likti akivaizdi apsaugos spraga. Valstybės narės turėjo numatyti, kad susitarimas dėl mokėjimo dienos ar dėl pavėluoto mokėjimo pasekmių, neatitinkantis 3 straipsnio 1 dalies b–d punktų ir 2 dalies nuostatų, negali būti priverstinai vykdomas, taip pat iš jo negali kilti reikalavimas kompensuoti nuostolius, jei įvertinus visas bylos aplinkybes tai yra labai neteisinga kreditoriaus atžvilgiu. Nustatant, ar susitarimas priskirtinas prie šios kategorijos, reikėjo atsižvelgti į tai, ar skolininkas turėjo objektyvių priežasčių nukrypti nuo tų nuostatų. Nustačius, kad susitarimas labai nesąžiningas, turėjo būti taikomos 3 straipsnio 1 dalies b–d punktų ir 2 dalies nuostatos („įstatymu nustatytos normos“), išskyrus atvejus, kai nacionalinis teismas nusprendžia, jog būtų teisinga taikyti kitokias sąlygas. 3 straipsnio 3 dalis netaikytina 3 straipsnio 1 dalies e punkte numatytoms išieškojimo išlaidų atlyginimo priemonėms. Tačiau toje nuostatoje numatyta apsauga nepriklausė nuo sutarties sąlygų.

40. Taigi pagal Direktyvos 2000/35 3 straipsnį kreditoriams buvo suteiktos įvairios teisės dėl pavėluoto mokėjimo¹⁹. Jeigu pagrindinėje sutartyje nebuvo numatytos tam tikros sąlygos ir tiek, kiek jos nebuvo numatytos, buvo taikomos numanomos teisės aktuose numatytos sąlygos dėl mokėjimo pagal sutartį datos ir mokėtinų delspinigių normos. Jeigu nagrinėjama sutartimi tokios sąlygos buvo nustatytos, bet nebuvo išplėsta 3 straipsnio 1 dalies b–d punktuose ir 2 dalyje numatyta apsauga, kilo rizika, kad sutarties nebus įmanoma įgyvendinti arba kad bus reikalaujama atlyginti žalą. Teisė gauti

11 — 2008 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Caffaro*, C-265/07, EU:C:2008:496, 15 ir 16 punktai.

12 — Išvados byloje *Caffaro*, C-265/07, EU:C:2008:250, 28 punktas.

13 — Taip pat žr. 2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-302/05, EU:C:2006:683, 23 punktą ir 2008 m. balandžio 3 d. Sprendimo *O1051 Telecom*, C-306/06, EU:C:2008:187, 21 punktą, kuriuose Teisingumo Teismas nusprendė, jog direktyva ne suderinamos visos su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose susijusios taisyklės, o tik nustatomos tam tikros specialios normos.

14 — a ir b punktai.

15 — d punktas.

16 — c punktas.

17 — e punktas.

18 — Dėl Direktyvos 2000/35 3 straipsnio taip pat žr. 2008 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-380/06, EU:C:2008:702, 17 ir paskesnius punktus.

19 — Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog 3 straipsnyje nustatyta valstybių narių pareiga užtikrinti, kad pavėluoto mokėjimo atveju būtų mokami delspinigiai, yra besąlygiška ir pakankamai aiški, kad darytų tiesioginį poveikį. Žr. 2012 m. gegužės 24 d. Sprendimo *Amia*, C-97/11, EU:C:2012:306, 37 punktą.

kompensaciją už pavėluotą mokėjimą turėjo būti įtvirtinta nacionalinėje teisėje. Kreditoriaus ir skolininko sudaroma sutartis buvo pakeičiama, bet tik dėl delspinigių ir kompensacijos už pavėluotą mokėjimą. Tai ir buvo (riboto) suderinimo lygis, kurio siekta direktyva. Kitaip tariant, kreditoriui buvo suteiktos tam tikros teisės, kuriomis jis galėjo naudotis savo nuožiūra.

41. Ar būtų galima teigti, jog pagal Direktyvą 2000/35 kreditoriui, kuriam suteiktos tokios teisės, draudžiama priimti sprendimą jomis nesinaudoti siekiant sparčiau gauti apmokėjimą, kai jis taip pat galėtų pasielgti kitaip ir laukti, kol bus sumokėta visa suma? Mano nuomone – ne.

42. Tiesa, kad būtų galima atsisakyti tokių teisių, turi būti sudaryta sutartis. Tačiau tokia sutartis būtų papildoma prie pirmosios sutarties, pagal kurią atsirado pati skola. Ja būtų nukrypstama nuo pirmąją sutartimi kreditoriui suteiktų teisių, pakeičiant jas nauja teise gauti mokėjimą nedelsiant. Visais atvejais, jeigu teisė laukti visos sumos mokėjimo reali, o ne tariama, mano nuomone, nėra pagrindo tokį susitarimą laikyti „labai nesąžiningu“ kreditoriui, kaip numatyta Direktyvos 2000/35 3 straipsnio 3 dalyje. Tokios išvados negalima daryti vien todėl, kad kreditoriui apskritai suteikiama pasirinkimo galimybė.

43. Taikydama šiuos argumentus pagrindinei bylai, pateikčiau kelias pastabas. Pirmą, kaip teismo posėdyje pažymėjo *IOS Finance* atstovas, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad nors sutarčiai būdingas laisvės sudaryti sutartis principas, taikytini Sąjungos teisės aktai gali lemti šio principo apribojimus²⁰. Tačiau tam, kad toks argumentavimas būtų tinkamas, Sąjungos teisės aktais pirmiausia turi būti siekiama apriboti tokią laisvę. Nors galima pažymėti, jog direktyva – 3 straipsnio 3 dalies nuostatomis – tam tikra prasme ribojama šalių laisvė sudaryti sutartis skolininkui neatliekant mokėjimo nustatytą dieną, mano nuomone, neribojama šios išvados 41 punkte išdėstyta situacija.

44. Antra, pagal Įstatymu Nr. 8/2013 sukurtą mechanizmą kreditoriui suteikiamas pasirinkimas. Jis gali pasinaudoti mechanizmu ir gauti apmokėjimą nedelsiant ar bent jau greitai arba gali nuspręsti palaukti. Pastaruoju atveju jis turėtų nusiteikti laukti ilgiau (galbūt gerokai ilgiau), kol bus sumokėta, bet išsaugotą teisę į delspinigius už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų atlyginimą. Paklaustas dėl to teismo posėdyje, Ispanijos vyriausybės atstovas konstatavo, kad visi kreditoriai, nusprendę nesinaudoti mechanizmu, faktiškai jau gavo visą sumą. Nors Komisija atsakydama kategoriškai tvirtino, kad mechanizmas tam tikra prasme nesavanoriškas ir kad kreditoriai faktiškai neturi pasirinkimo, man atrodo, toks argumentas nepagrįstas, atsižvelgiant į Ispanijos vyriausybės pateiktą paaiškinimą²¹.

45. Iš tiesų tas pasirinkimo elementas ir su juo susijusi rizika, man atrodo, yra normali verslo dalis. Sukūrus finansavimo mechanizmą atsirado dvi alternatyvos. Pasirinkus pirmąją (pasinaudoti mechanizmu) sumažėja rizika ir atlygis. Pasirinkus antrąją (laukti kaip anksčiau) rizika didesnė, bet galima tikėtis ir didesnio atlygio. Mano nuomone, direktyva nesiekta užkirsti kelio tokioms situacijoms.

46. Trečia, tai, kad pagrindinėje byloje skolininkas yra valstybės institucija, o ne privati įmonė, manau, neturi jokio poveikio galutiniam rezultatui. Tiesa, valstybės narės pareigos pagal direktyvą susijusios ne tik su direktyvoje įtvirtintų materialinių taisyklių įgyvendinimo priemonių nustatymu nacionalinėje teisėje. Ji taip pat privalo taikyti tas taisykles ir užtikrinti jų vykdymą praktiškai²². Taip *a fortiori* bus tuo atveju, jeigu skolininkas yra valstybė arba valstybės institucija. Bet reikalavimas, nustatytas

20 — Šiuo klausimu žr. 2010 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Harms*, C-434/08, EU:C:2010:285, 36 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

21 — Derėtų pabrėžti, jog jei padėtis būtų kitokia ir kreditoriui faktiškai nebūtų galima pasirinkti, manyčiau, kad tokios sąlygos būtų nesuderinamos su direktyvos reikalavimais ir pagal 3 straipsnio 3 dalį „labai nesąžiningos“ kreditoriaus atžvilgiu.

22 — Šiuo klausimu žr., be kita ko, 1984 m. balandžio 10 d. Sprendimo *von Colson ir Kamann*, C-14/83, EU:C:1984:153, 23 punktą ir 1993 m. rugpjūčio 2 d. Sprendimo *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, 24 punktą. Taip pat žr. S. Prechal „Directives in EC Law“, Oksfordas, Oxford University Press, 2010, p. 51 ir paskesnius.

valstybei narei šiuo požiūriu, iš esmės neviršija direktyva nustatytų pareigų ribų. Kadangi, kaip nurodžiau, dėl tų pareigų nedraudžiama numatyti tokių su mokėjimu kreditoriams susijusių sąlygų kaip pagrindinėje byloje, mano ką tik minėtais principais negali būti remiamasi įpareigojant valstybę narę laikytis reikalavimo, kuris pačioje direktyvoje nenustatytas²³.

47. Kitaip tariant, mano nuomone, spręstinas klausimas, ar valstybės narės veiksmai pagrindinėje byloje teisėti. Tarkime, jei skolininkas būtų ne valstybė arba valstybės institucija, o privati įmonė, manau, būtų nesunku padaryti išvadą, jog tokia įmonė pagal direktyvą galėtų teisėtai pasiūlyti kreditoriui kompromisą, panašų į pasiūlytąjį *IOS Finance* pagal šioje byloje nagrinėjamą finansavimo mechanizmą. Ar atsakymas turėtų būti kitoks, jeigu šioje lygtyje atsirastų valstybė narė arba jos valdžios institucija? Mano nuomone – ne.

48. Galiausiai taip pat teismo posėdyje vyko diskusija dėl fakto, kad kreditorius pagrindinėje byloje buvo ne pirminis prekių ar paslaugų Sveikatos priežiūros tarnybai tiekėjas ar atitinkamai teikėjas, o faktoringo įmonė, poveikio. Ar tai, ką galėčiau pavadinti pagrindinėmis sąlygomis, turi poveikį išvadai, kurią padariau šios išvados 41 punkte?

49. Manau, kad ne.

50. Faktoringo įmonės teikia paslaugą verslo bendruomenei. Jos ją teikia su nuolaida įsigydamos buhalterinių įmonių skolų, paprastai apdirbamosios pramonės, mažmeninės prekybos arba paslaugų sektoriuose. Apskaičiuodamos nuolaidą atitinkamos įmonės atsižvelgs į visus svarbius veiksnius, įskaitant tikėtiną mokėjimo terminą ir riziką, kad nebus sumokėta. Priimdama tokį sprendimą įmonė neišvengiamai vadovaujasi savo nuožiūra. Nuo gebėjimo savo nuožiūra nustatyti tinkamą nuolaidos lygį priklauso jos sėkmė ar nesėkmė rinkoje. Priimdama siūlomą nuolaidą atitinkama įmonė tuoj pat gauna skolos (jos dalies) sumą. Faktoringo įmonė savo ruožtu prisiims visą skolą. Remiantis principu *assignatus utitur iure auctoris*, prisiimta skola yra būtent skola (ne mažiau, bet ir ne daugiau), kuri prieš perimant nurodyta įmonės, kuriai padarytas mokėjimas, buhalterinėje apskaitoje. Faktas, kad pagrindinėje byloje faktoringo įmonė, atrodo, sumokėjo pagrindinę skolą prieš nustatant mechanizmą ir todėl gavo nenumatyto pelno, mano nuomone, nedaro poveikio svarbiausiems klausimams.

51. Vadinas, Direktyvą 2000/35, pirmiausia jos 3 straipsnio 3 dalį, reikėtų aiškinti taip, kad ja nedraudžiama priimti nacionalinės teisės aktų, pagal kuriuos a) kreditorius turi teisę dalyvauti „pagreitinoto“ pagrindinės sutartyje nustatytos skolos sumos sumokėjimo sistemoje, jeigu jis įvykdė savo sutartinius įsipareigojimus ir atsisako teisės į delspinigius už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų atlyginimą; b) kreditorius gali atsisakyti dalyvauti tokioje sistemoje ir pasilikti teisę į delspinigius ir atlyginimą, nors tikėtina, kad apmokėjimo jam teks laukti gerokai ilgiau.

Direktyva 2011/7

52. Direktyvoje 2011/7 nauja redakcija išdėstoma Direktyva 2000/35. Joje toliau užtikrinama jos pirmtakės nustatyta kreditorių apsauga nuo pavėluoto mokėjimo komerciniuose sandoriuose. Atrodo, buvo susidaręs įspūdis, jog Direktyva 2000/35 nebuvo galima visai arba bent pakankamai pasiekti jos tikslų šioje srityje²⁴. Toliau nurodomi svarbiausi naujuoju teisės aktu įtvirtinti pakeitimai.

23 — Dėl išsamumo derėtų pridurti, kad nors nutartyje pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nustatyta, jog Sveikatos priežiūros tarnyba sumokėjo *IOS Finance*, teismo posėdyje Ispanijos vyriausybė pažymėjo, kad mokėjimą faktiškai atliko valstybė įpareigodama Sveikatos priežiūros tarnybą vėliau grąžinti sumokėtą sumą. Manau, jog šis faktas neturi jokios reikšmės mano analizei, susijusiai su pagrindiniais klausimais.

24 — Žr., pvz., Komisijos pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kovos su pavėluotais mokėjimais, atliekamais pagal komercinius sandorius (nauja redakcija) (COM(2009) 126 galutinis), aiškinamąjį memorandumą, kuriame nurodyta, jog „sukaupta labai daug faktų, kad net įsigaliojus [Direktyvai 2000/35] pavėluoti mokėjimai, atliekami pagal komercinius sandorius, ES tebėra plačiai paplitusi problema“.

53. Pagal 1 straipsnio 3 dalį valstybės narės gali netaikyti šios direktyvos nuostatų skoloms, kurioms taikoma prieš skolininką pradėta bankroto procedūra, įskaitant skolos restruktūrizavimo procedūrą. Kadangi teismo posėdyje Teisingumo Teismui pranešta, jog Ispanija nesiėmė atitinkamų priemonių, šio klausimo nebeagrinėsiu.

54. Direktyvos 2011/7 3 ir 4 straipsniuose numatyta kreditoriaus teisė gauti delspinigius už pavėluotą mokėjimą, pakartojant Direktyvos 2000/35 3 straipsnio 1 dalį. Tačiau daromas skirtumas tarp dviejų ar kelių įmonių sudaromų sandorių²⁵ (3 straipsnis) ir įmonių ir viešosios valdžios institucijų sudaromų sandorių (4 straipsnis)²⁶. Kadangi pastarieji paprastai siejami su didesniais pajamų srautais ir jiems galima gauti finansavimą patrauklesnėmis sąlygomis nei įmonėms²⁷, jiems paprastai taikomos griežtesnės sąlygos. Dėl mokėjimo datos arba laikotarpio 3 straipsnyje numatyta, jog jis gali būti nustatytas sutartyje ir neturi viršyti 60 dienų, išskyrus atvejus, kai dėl to sutartyje aiškiai susitariama kitaip, su sąlyga, kad tai nėra labai nesąžininga kreditoriaus atžvilgiu, kaip apibrėžta 7 straipsnyje²⁸. Pagal 4 straipsnį daugeliu atvejų tas laikotarpis negali viršyti 30 dienų. Pagal 3 straipsnį dėl delspinigių už pavėluotą mokėjimą normos susitaria šalys, atsižvelgdamos į nuostatas dėl nesąžiningų sutarčių sąlygų ir praktikos, įtvirtintas 7 straipsnyje²⁹. Tokios pat normos pagal 4 straipsnį bet kuriuo atveju yra baudžiamojo pobūdžio ir apskaičiuojamos remiantis vadinamąja bent aštuoniais procentiniais punktais didesne „referencine norma“³⁰.

55. Direktyvos 6 straipsnyje numatytas didesnis saugumas kreditoriams, siekiantiems gauti išieškojimo išlaidų atlyginimą, nei pagal Direktyvos 2000/35 3 straipsnio 1 dalies e punktą. Pirmiausia numatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad tokiu atveju, jei delspinigiai už pavėluotą mokėjimą, atliekamą pagal komercinį sandorį, tampa mokėtini pagal 3 arba 4 straipsnį, kreditorius turėtų teisę gauti iš skolininko ne mažesnę kaip nustatytą 40 EUR sumą.

56. Direktyvos 2011/7 7 straipsniu pakeičiama Direktyvos 2000/35 3 straipsnio 3 dalis. Pagal 7 straipsnio 1 dalį valstybės narės numato, kad sutarties sąlyga arba praktika, susijusi su mokėjimo diena arba laikotarpiu, delspinigių už pavėluotą mokėjimą palūkanų norma ar išieškojimo išlaidų kompensavimu, yra nevykdytina arba iš jos kyla reikalavimas kompensuoti nuostolius, jei ji yra labai nesąžininga kreditoriaus atžvilgiu. Nustatant, ar sutarties sąlyga arba praktika labai nesąžininga, reikia atsižvelgti į visas bylos aplinkybes. Šiuo požiūriu, nors Direktyvos 2000/35 3 straipsnio 3 dalies formuluotė skiriasi, Direktyvos 2011/7 7 straipsnio 1 dalyje kreditoriams numatyta apsauga iš esmės nepasikeitė, palyginti su direktyva pirmtake. Tačiau 7 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyta reikšminga papildoma kreditoriaus apsauga, kurią dera panagrinėti išsamiau.

57. Pirma, 7 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad taikant 1 dalį sutarties sąlyga arba praktika, dėl kurios negalimas delspinigių už pavėluotą mokėjimą nustatymas, laikoma labai nesąžininga. Terminas „sutarties sąlyga“ aiškinti nereikia, o sąvoką „praktika“ gali reikėti paaiškinti. Šis terminas direktyvoje neapibrėžtas. Man atrodo, jį reikėtų suprasti taip: kažkas, kas taikoma tuo metu, kai sudaroma sutartis. Turiu omenyje tam tikrą tvarką, kuri, nors ir nėra aiškiai išdėstyta arba nustatyta sutartyje, vis dėlto

25 — Pagal 2 straipsnio 3 punktą „įmonė“ – „organizacija, išskyrus viešosios valdžios instituciją, vykdanči savo nepriklausomą ekonominę ar profesinę veiklą, net jeigu tą veiklą vykdo vienas asmuo“.

26 — Pagal 2 straipsnio 2 punktą „viešosios valdžios institucija“ – „perkančioji organizacija, kaip apibrėžta [2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos] Direktyvos 2004/17/EB [dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo (OL L 134, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 19)] 2 straipsnio 1 dalies a punkte ir [2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos] Direktyvos 2004/18/EB [dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132, ir klaidų ištaisymas OL L 339, 2014 11 26, p. 14)] 1 straipsnio 9 dalyje, neatsižvelgiant į sutarties dalyką ar vertę“.

27 — 23 konstatuojamoji dalis.

28 — Žr. šios išvados 57 ir paskesnius punktus.

29 — Žr. šios išvados 57 ir paskesnius punktus.

30 — Kaip apibrėžta 2 straipsnio 7 punkte: „a) valstybei narei, kurios valiuta yra euro: i) palūkanų norma, kurią Europos Centrinis Bankas taiko savo vėliausioms pagrindinėms refinansavimo operacijoms; arba ii) ribinė palūkanų norma, nustatyta pagal Europos Centrinio Banko vėliausių pagrindinių refinansavimo operacijų kintamų palūkanų normų viešųjų pirkimų konkurso procedūrą; b) valstybei narei, kurios valiuta nėra euro, – jos nacionalinio centrinio banko nustatyta lygiavertė norma“.

privaloma abiem šalims, dažniausiai dėl tarp jų susiklosčiusių santykių arba tam tikros profesijos ar verslo tradicijų ir įpročių. Tai atspindi atitinkamos teisės akto dalies bendrąją struktūrą ir tikslą: nustatyti taisykles dėl paprastai nevienodas derėjimosi galias turinčių šalių sudaromų sutarčių materialinio poveikio. Siekiant numatyti būtiną apsaugą, 7 straipsnio 2 dalyje nustatytos taisyklės dėl mokėjimo ir pavėluoto mokėjimo pasekmių, kurias šalys iš esmės raginamos įtraukti į sutartis („meduolio principas“) ir kurių neįtraukus kartais sutarties nebus įmanoma įgyvendinti (arba gali būti neįmanoma įgyvendinti), o kartais tai bus reikalavimų atlyginti žalą pagrindas („botago principas“).

58. Mano išvada patvirtinama sąvokos „praktika“ aiškinimu Direktyvos 2011/7 28 konstatuojamojoje dalyje, pagal kurią „direktyva turėtų būti uždrausta piktnaudžiauti sutarties laisve kreditoriaus nenaudai. Todėl tuo atveju, kai sutarties sąlyga arba praktika, susijusi su mokėjimo data ar laikotarpiu, delspinigių už pavėluotą mokėjimą norma arba išieškojimo išlaidų kompensavimu, nepagrįsta remiantis skolininkui suteiktomis sąlygomis arba ja iš esmės siekiama suteikti skolininkui papildomo likvidumo kreditoriaus sąskaita, tokia sutarties sąlyga arba praktika gali būti laikoma tokiu piktnaudžiavimu. Tuo tikslu, remiantis mokslininkų parengtu Bendros principų sistemos projektu³¹], bet kokia sutarties sąlyga arba praktika, kuri labai nukrypsta nuo sąžiningos komercinės praktikos ir pažeidžia sąžiningumo ir sąžiningo elgesio principus, turėtų būti laikoma nesąžininga kreditoriaus atžvilgiu <...>“. Tokiomis aplinkybėmis dera pažymėti, jog Bendroje principų sistemoje pateikiama tokia „sutarties sąlygų“ apibrėžtis: „sutarties sąlygos gali būti nustatomos aiškiai arba tyliu šalių susitarimu, pagal teisės normas, pagal tarp šalių nusistovėjusią praktiką ar tradicijas“³².

59. Antra, 7 straipsnio 3 dalyje preziumuojama, kad sutarties sąlyga arba praktika, dėl kurios negalimas išieškojimo išlaidų kompensavimas, yra labai nesąžininga. Šiuo požiūriu ji skiriasi nuo 7 straipsnio 2 dalies, kurioje nustatyta, jog labai nesąžininga – tai, kad negalima nustatyti delspinigių už pavėluotą mokėjimą. Kitaip tariant, šis klausimas nediskutuotinas, o prielaidą pagal 3 dalį galima paneigti. Tad skolininkas, siekiantis ją paneigti, turės pateikti pakankamų įrodymų, kad paneigtų išdėstytus argumentus ir įrodytų savo teiginius.

60. Be to, 7 straipsnio 3 dalį reikia suprasti taip pat kaip 7 straipsnio 2 dalį.

61. Nors Direktyva 2011/7 neabejotinai sustiprinta kreditoriams numatoma apsauga nuo pavėluoto mokėjimo, jos bendroji struktūra iš esmės lieka tokia pat kaip Direktyvos 2000/35. Tad valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad kreditoriams būtų numatomos teisės, susijusios su data, nuo kurios tampa mokėtini delspinigiai už pavėluotą mokėjimą pagal sutartį, delspinigių norma ir išieškojimo išlaidų atlyginimu. Skolininkui sutartyje bandant nustatyti labai nesąžiningas sąlygas arba praktiką, nuostatos gali būti ir, ko gero, bus neįmanoma įgyvendinti arba dėl jos bus reikalavimų atlyginti žalą.

62. Tačiau, mano nuomone, pagal Direktyvą 2011/7 kreditoriui, įvykdžiusiam savo sutartines prievoles, nedraudžiama sudaryti su skolininku savanoriško susitarimo, pagal kurį jis gauna pagal sutartį mokėtiną pagrindinę skolos sumą nedelsiant ir mainais už tai atsisako reikalavimų, kuriuos antraip būtų galėjęs pareikšti dėl pavėluoto mokėjimo ir išieškojimo išlaidų atlyginimo. Pirmiausia, man atrodo, tokio susitarimo nuostatos nėra „sutarties sąlyga arba praktika“, kaip tai suprantama pagal direktyvos 7 straipsnio 1–3 dalis, ir iš esmės nėra „labai nesąžiningos“ dėl šios išvados 42 punkte išdėstytų priežasčių. Dėl tos direktyvos taikomumo pagrindinei bylai šios išvados 43–50 punktuose išdėstytos pastabos, susijusios su Direktyva 2000/35, taip pat galioja Direktyvai 2011/7.

63. Derėtų pridurti, kad, nors Vokietijos vyriausybė pritaria, jog Direktyvos 2011/7 7 straipsnio 2 ir 3 dalys pagrindinės bylos faktinėmis aplinkybėmis netaikomos, ji tvirtina, kad 7 straipsnio 1 dalis vis dėlto taikytina. Kitaip tariant, ta nuostata nėra apribota laiko požiūriu taip kaip 2 ir 3 dalys.

31 — Dokumentas paskelbtas internete adresu http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf.

32 — II skirsnis – 9:101.

64. Nesutinku.

65. Vartodamas žodžius „sutarties sąlyga arba praktika“ 7 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse, teisės aktų leidėjas aiškiai siekė užtikrinti, kad visos šios nuostatos būtų taikomos tomis pačiomis aplinkybėmis. Taigi 2 ir 3 dalyse tiesiog išdėstytos griežtesnės nuostatos, konkrečiai susijusios su akivaizdaus piktnaudžiavimo atvejais. Jos taikomos „taikant 1 dalį“. Visų trijų dalių taikymas *ratione temporis* vienodas.

66. Vadinas, Direktyvą 2011/7, pirmiausia jos 7 straipsnio 2 ir 3 dalis, reikėtų aiškinti taip, kad ja nedraudžiama priimti nacionalinės teisės aktų, pagal kuriuos a) kreditorius turi teisę dalyvauti „pagreitinto“ pagrindinės sutartyje nustatytos skolos sumos sumokėjimo sistemoje, jeigu jis įvykdė savo sutartinius įsipareigojimus ir atsisako teisės į delspinigius už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų atlyginimą; ir b) kreditorius gali atsisakyti dalyvauti tokioje sistemoje ir pasilikti teisę į delspinigius ir atlyginimą, nors tikėtina, kad jam teks gerokai ilgiau laukti apmokėjimo.

Trečiasis klausimas

67. Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas trečiąjį klausimą teikia tik jei į pirmąjį ir antrąjį klausimus būtų atsakyta teigiamai, į jį atsakyti nebūtina.

Išvada

68. Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, manau, kad Teisingumo Teismas į *Juzgado Contencioso-Administrativo No. 6, Mursia* (Mursijos administracinių bylų teismas Nr. 6, Ispanija) pateiktus prejudicinius klausimus turėtų atsakyti taip:

- 2000 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/35/EB dėl kovos su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose, pirmiausia 3 straipsnio 3 dalis, ir 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/7/ES dėl kovos su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius, pirmiausia 7 straipsnio 2 ir 3 dalys, turėtų būti aiškinamos taip, kad jomis nedraudžiama priimti nacionalinės teisės aktų, pagal kuriuos:
 - a) kreditorius turi teisę dalyvauti „pagreitinto“ pagrindinės sutartyje nustatytos skolos sumos sumokėjimo sistemoje, jeigu jis įvykdė savo sutartinius įsipareigojimus ir atsisako teisės į delspinigius už pavėluotą mokėjimą ir išieškojimo išlaidų atlyginimą; ir
 - b) kreditorius gali atsisakyti dalyvauti tokioje sistemoje ir pasilikti teisę į delspinigius ir atlyginimą, nors tikėtina, kad apmokėjimo jam teks laukti gerokai ilgiau.
- Į trečiąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimą atsakyti nereikia.